

проблеми і шляхи вирішення». URL: http://kno.rada.gov.ua/news/Robota_Kom/Parl_Kom_slukh/Kom_slukh/IX_skl/75480.html (дата звернення: 23.04.2021).

9. Слухання у Комітеті з питань освіти, науки та інновацій Верховної Ради України на тему: «Реформування спеціальних закладів освіти України та стан впровадження інклюзивної освіти: проблеми і шляхи вирішення». URL: <http://naps.gov.ua/ua/press/releases/1752/> (дата звернення: 23.04.2021).

Інна Рашина

викладач кафедри педагогіки

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

м. Хмельницький

ТЕХНОЛОГІЇ СПІЛЬНОГО ВИКЛАДАННЯ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО СЕРЕДОВИЩА

Розглядаються питання взаємодії педагогічних працівників в освітньому процесі інклюзивного класу. Розкрито поняття «спільне викладання». Великого значення надається моделям спільного викладання. У статті звернено увагу також на технологіях спільного викладання. Серед них виокремлюємо технологію співпраці, паралельне викладання, диференційоване викладання та викладання в команді.

Ключові слова: *спільне викладання, освітній процес, педагогічні працівники, інклюзивне середовище.*

Ефективність роботи інклюзивного класу залежить від створення особливого освітнього середовища, командного підходу, психологічного та корекційного супроводу, раціонально підібраних стратегій надання знань. Найважливіша роль у цьому належить педагогічним працівникам. Їх співпраця реалізується за допомогою спільного викладання, яке є найпоширенішим підходом взаємодії в умовах інклюзивної освіти.

На думку М. Порошенко, спільне викладання – це така організація освітнього процесу в класі, коли два чи більше педагога спільно проводять навчання в єдиному фізичному просторі (класі) [3]. Цей спосіб викладання використовується як для задоволення потреб окремих учнів, так і для покращення ефективності викладання в цілому для всіх здобувачів освіти.

Спільне викладання означає участь не менше двох педагогічних працівників, які спільно викладають і є рівноправними колегами, які мають однакову професійну підготовку, а значить, і можуть бути справжніми партнерами у процесі навчання. Навчальну основу становить загальноосвітня програма, яку можна видозмінити в інтересах учнів, яким це потрібно.

Під час викладання вчитель залишається наодинці із класом, де відбувається процес навчання: засвоєння нових знань, розвиток навичок, формування цінностей. Основою спільного викладання є загальноосвітня навчальна програма, яку можна видозмінювати відповідно до особливостей розвитку та потреб окремих учнів. Така організація навчання у класі може допомогти педагогам досягти значних результатів, сприятиме прогресивному розвитку кожного учня, забезпечить емоційний комфорт як учнів, так і вчителів.

Педагогічні працівники, які взаємодіють в одному класі, координують свої дії та проводять основне навчання, відіграючи при цьому активну роль. Обидва педагоги повинні прагнути до того, щоб їхні методи викладання забезпечували повне залучення всіх учнів, що не завжди є можливим у роботі одного вчителя з усім класом. Різноманітний за складом клас учнів дозволяє вчителям ефективно реагувати на різні потреби учнів, знижувати співвідношення «вчитель-учні», а також розширювати можливості використання професійного досвіду, який можна використовувати з урахуванням потреб учнів. Обидва педагоги проводять навчання в одному освітньому просторі. Хоча періодично малі групи учнів можуть протягом деякого часу працювати в іншому місці (за межами класу) з конкретною метою, спільне викладання зазвичай відбувається в єдиному середовищі, що відрізняє його від практики перегруповання дітей для реалізації різних позакласних розвивальних програм [1].

Варто зауважити, що спільне викладання передбачає насамперед співпрацю, тому буде логічно детальніше описати даний компонент.

Виокремлюють три основні моделі спільного викладання, кожену з яких доцільно використовувати під час співпраці.

Перша модель – модель консультування передбачає опосередковане надання послуг дітям з особливими освітніми потребами. У цій моделі корекційний педагог виступає консультантом у питаннях здійснення адаптації та модифікації

навчальної програми, навчального середовища, формування навичок і розробки системи оцінювання.

Друга – модель навчання, тобто спільне вдосконалення знань. Під час застосування цієї моделі спільного викладання вчитель та асистент (корекційний педагог) активно спілкуються, діляться спостереженнями з учнями, підвищують знання один одного у тих питаннях, де вони є компетентними і на основі спостережень: по черзі «навчають» один одного в питаннях реалізації навчальної програми; доцільність використання тих чи інших методів викладання, форм і видів оцінювання; надають пропозиції щодо застосування різних стратегій викладання.

Наступна модель – модель співпраці (або роботи в команді). Вона передбачає справедливий розподіл обов'язків у процесі планування, проведення та оцінювання уроку. Цій моделі дослідники рекомендують віддати перевагу, зокрема у зв'язку з її дієвістю в контексті внеску обох учителів у процес розподілу завдань та обов'язків [3].

Моделі спільного викладання дають педагогам змогу саморозвиватись та підвищувати професійну педагогічну майстерність, збільшувати методичний арсенал, розширювати можливості застосування власного досвіду та ділитись ним з іншими фахівцями. Проте не варто покладатися лише на певну модель спільного викладання. У роботі їх доцільно комбінувати, адже кожна з них має свої певні переваги та недоліки та труднощі у використанні.

Технологія співпраці передбачає такі форми спільного викладання як підтримуюче викладання. Тобто один викладає – інший допомагає. Цей підхід також відомий як «основний і допоміжний учитель». Цей підхід застосовується вчителями досить широко. Саме з такого простого підходу варто розпочинати процес спільного викладання, оскільки він не вимагає багато часу для спільного планування. Така форма спільного викладання передбачає, що основний учитель визначає зміст освіти, методи навчання, навчальні види діяльності для усіх учнів, у тому числі й учнів з ООП. Допоміжний учитель надає підтримку окремим учням, проводить навчальні заняття з малими групами, спостерігає за учнем тощо. Проте, варто обережно використовувати дану форму роботи, адже може знизитися роль одного чи іншого вчителя в залежності від тривалості виконання тієї чи іншої ролі.

Також розглядають паралельне викладання. Суть цього підходу полягає в тому, що обидва вчителі разом відповідають за планування та викладання. Ця форма спільного викладання передбачає спільну відповідальність за процеси планування і викладання, яке проводиться обома вчителями паралельно з половиною класу – зміст освіти залишається одним, хоча методи викладання можуть бути різними. Перевагами спільного викладання є можливість залучення всіх учнів класу до того чи іншого виду роботи протягом уроку, урізноманітнення форм та методів викладання навчального матеріалу, ефективний моніторинг актуальних потреб учнів, підвищення ефективності освітнього процесу. Провідний учитель і допоміжні вчителі спільно організують і ведуть урок, визначають методи викладання, необхідні для груп та окремих учнів; об'єднують учнів у дві групи й самостійно реалізують план уроку з кожною із груп [1].

Великого значення сьогодні набуває диференційоване викладання. При цьому підході більшість учнів працює у складі великої групи, а окремі учні працюють у малих групах (для отримання індивідуальної підтримки). Вчитель бере на себе відповідальність за велику групу, асистент учителя працює з малою групою. Цей підхід передбачає також, що всі учні різні, тому завданням педагога полягає в тому, щоб виявити ці основні відмінності та вибудувати навчальний процес таким чином, щоб забезпечити ефективний навчальний досвід для кожного учня. Упровадження диференційованого викладання забезпечує доступність навчальної програми масової загальноосвітньої школи для дітей з особливими освітніми потребами, вони можуть успішно опановувати зміст навчання і досягати максимальних результатів [2].

Викладання в команді є важливою складовою роботи педагогічних працівників в інклюзивному середовищі. У процесі командної роботи обидва педагоги спільно планують навчальний час, визначають зміст освіти, організацію уроків, стратегії навчання та управління класом. Такий спосіб організації спільної роботи вимагає високої зосередженості, тому рівень комфорту й задоволеності спільною працею повинен бути досить високим. Між учителями повинен існувати високий рівень взаємної довіри та поваги. Вони повинні бути готовими узгоджувати свої стилі викладання [1].

Отже, практика спільного викладання, незважаючи на свою новизну та певні недоліки є досить ефективною в освітньому процесі

саме інклюзивного середовища. За умови спільного викладання діяльність педагогів рівноправна. Вони працюють як єдина команда в класі, не розмежовуючи зони відповідальності, зокрема відповідальність спеціального педагога лише за дітьми з особливими освітніми потребами, вчителя класу – за іншими учнями. Необхідно враховувати, що такий підхід вимагає високо рівня довіри між педагогами, поваги до знань та досвіду кожного.

Список використаних джерел

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
2. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Педагогічні технології інклюзивного навчання. Харків: Ранок, ВГ «Кенгуру», 2018. 160 с.
3. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агентство «Україна», 2019. 300 с.

Ганна Слосанська

доктор педагогічних наук,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
ЗВО «Український католицький університет»,
м.Тернопіль

ВКЛЮЧЕННЯ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕКТРУ В ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено основні підходи до аналізу поняття «розлади аутистичного спектру», запропоновані науковцями у галузі медицини, психології та педагогіки. Актуалізовано необхідність включення дітей з розладами аутистичного спектру в інклюзивне освітнє середовище закладу дошкільної освіти у ранньому віці. Представлено результати дослідження, проведеного з метою виявлення індивідуальних особливостей дітей з РАС дошкільного віку.

Ключові слова: *розлади аутистичного спектру, діти з розладами аутистичного спектру, інклюзивне середовище.*

В умовах реформування системи шкільної освіти України, розбудови та впровадження інклюзивного підходу до навчання дітей з